

Наталія ВОЛИНЕЦЬ,

кандидат психологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник науково-дослідного відділу,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У статті представлено результати емпіричного дослідження гендерних особливостей особистісного психологічного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України.

Ключові слова: *особистісне психологічне благополуччя, гендерні особливості особистісного психологічного благополуччя, персонал Державної прикордонної служби України.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним з його принципів реформування Державної прикордонної служби (ДПС) України є забезпечення рівності прав і можливостей жінок та чоловіків. Так, 20 % прикордонників, які проходять службу, – це жінки, і це найбільший показник серед правоохоронних органів України [1]. В ДПС України нараховується 30 000 військовослужбовців і серед них – 25 % особового складу ДПСУ – це жінки (приблизно 7 000 військовослужбовців, 4 000 працівників), з яких 13 % (1000) – офіцери, решта – молодший персонал та працівники відомства. Офіцери-жінки обіймають близько 15 % керівних посад в органах та підрозділах ДПС України. 13 жінок-офіцерів перебувають у кадровому резерві на керівних посадах (у тому числі перших заступників і заступників начальників органів, а також керівників підрозділів охорони кордону). Майже 150 жінок навчаються в Національній академії ДПС України імені Богдана Хмельницького (понад 16 % від загальної кількості курсантів). В органах ДПС України, які виконують завдання в районі проведення антитерористичної операції, проходять військову службу близько 370 жінок-військовослужбовців та працюють близько 90 жінок-цивільних [2]. В Україні основними спонукальними мотивами участі жінок у військовій справі

є соціально-економічні причини, серед яких: високий рівень безробіття серед цивільних сфер, наявність соціальних та економічних пільг у військовослужбовців, професійна самореалізація та ін. [3, с. 299]. Як зазначає П. Цигикал, динаміка процесів, пов'язаних із забезпеченням політики рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, наявні перепони на шляху їх реалізації та брак досвіду наочно демонструють потребу у здійсненні постійного і глибокого наукового супроводу діяльності складових сектору безпеки і оборони України у цій сфері. І без проведення теоретичних і прикладних наукових досліджень у зазначеному напрямку неможливий прогресивний рух та обґрунтування подальших напрямів формування і вдосконалення гендерної політики в діяльності правоохоронних органів та військових формувань України [4]. Наразі актуальним і постає питання гендерних особливостей переживання особистісного психологічного благополуччя персоналом ДПС України, адже, в умовах сьогодення формується новий світогляд щодо якісного життя особистості, яке передусім пов'язане з суб'єктивним переживанням нею власного благополуччя в контексті утвердження цінності гендерної рівності жінки в суспільстві загалом і в системі державного управління зокрема.

Соціально-економічні умови в Україні не дають можливості жінкам насолоджуватись домогосподарством чи самовідданим материнством. Вони змушені в силу обставин чи за власним свідомим вибором шукати свого місця на ринку праці, намагаються віднайти адекватні моделі фемінності, які втілювали б необхідні для виживання цінності та риси. Процеси гендерно-рольової соціалізації чоловіків і жінок мають багато відмінностей. Проте, незважаючи на історично сформовані патріархальні стереотипи, які ще мають місце в сьогоденні і переважає орієнтація на сім'ю та сімейні цінності, ведення домашнього господарства тощо [5], сучасні українські жінки часто успішність самореалізації пов'язують з кар'єрою та зі статусом у суспільстві. Багато сучасних жінок, що мають сім'ю і працюють поза домом, відчувають перевантаження, пов'язане з необхідністю виконання одночасно сімейних та професійних ролей, що може призводити до виникнення у жінки рольового

конфлікту, який може стати причиною психологічного дискомфорту [5], дисгармонії, переживання психологічного неблагополуччя. Переживання особистісного психологічного благополуччя, задоволеність життям та його якістю, переживання комфорту та щастя є бажаними цінностями, а можливо і метою життя будь-якої особистості, а от гендерні особливості зазначених переживань мають відмінності та залежать від особливостей особистісної та професійної здійсненності життя фахівців різних статей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Аналіз наукових досліджень гендерного аспекту у військовій сфері представлено у працях О. Андрощук, О. Грунтковського, Н. Дубчак, О. Кучмеєва, О. Луцького та ін. Сучасні наукові напрацювання вітчизняних науковців репрезентують різні аспекти гендерних особливостей персоналу ДПС України: психологічні особливості соціалізації майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі професійної підготовки [6], психологічний підхід до дослідження гендерних особливостей професійного мислення жінок-військовослужбовців ДПС України (О. Шемчук) [7]; гендерний підхід до професійної діяльності (О. Адамчук А. Мірошніченко) [8], гендерні особливості розвитку професійної рефлексії прикордонників (В. Демський) [9], формування професійної готовності до прикордонної служби у курсантів-дівчат (О. Селіванова) [10], особливості реалізації гендерної політики в прикордонному відомстві (О. Андрощук, В. Кириленко) [11]. На жаль гендерні особливості переживання особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України предметом дослідження сучасних науковців не стали.

Метою статті є представлення результатів емпіричного вивчення гендерних особливостей особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою виявлення гендерних особливостей особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України використано методи: психодіагностичного тестування,

порівняльного аналізу досліджуваних показників, інтерпретації емпіричних даних, узагальнення. У дослідженні гендерних особливостей особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України використано стандартизований психодіагностичний інструментарій: тест смисложиттєвих орієнтацій Д. Леонтьєва [12], шкалу екзистенції А. Ленглі і К. Орглер [13], ціннісно-орієнтовану систему методик О. Фанталової [14], методику діагностики рівня розвитку рефлексивності А. Карпова і В. Пономарьової [15], опитувальник часової перспективи Ф. Зімбардо [16], шкалу суб'єктивного благополуччя Г. Перуе-Баду в адаптації М. Соколової [17]; методику вивчення мотивації професійної кар'єри Є. Шейна [18], тест «Мотиваційний профіль» Ш. Річі і П. Мартіна [19], методику вивчення професійної ідентичності (МІП) Л. Шнайдера [20], методику «Професійне самоствалення особистості» К. Карпінського [21], методику «Професійна затребуваність особистості» О. Харитонової [22], методику оцінки професійного благополуччя (МОПБ) Є. Рут [23]; анкету оцінки сприятливості організаційної культури [24]; опитувальник визначення задоволеності працею [25] та опитувальник «Інтегральна задоволеність роботою» [26].

Емпіричне дослідження гендерних особливостей особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України проводилося на базі Національної академії ДПС України імені Богдана Хмельницького. В дослідженні прийняли участь 302 військовослужбовці-прикордонники, з них: 203 особи – слухачі курсів перекваліфікації (з них 183 особи – чоловіки, 20 осіб – жінки), 99 осіб – офіцери – слухачі факультету підготовки керівних кадрів (чоловіки), віком від 23 до 55 років, зі стажем служби в ДПС України від 1 до 26 років. У вибірці представлено респондентів з усіх регіональних управлінь ДПС України. Аналіз гендерних особливостей психологічного благополуччя персоналу ДПС України здійснювався в контексті його особистісного, професійного та організаційного фокусів.

Гендерні особистісні особливості психологічного благополуччя персоналу ДПС України мають наступні особливості. Так, за результатами

тестування за тестом смисложиттєвих орієнтацій Д. Леонтєєва виявлено майже однакові відсоткові значення за загальним показником смисложиттєвих орієнтацій: у чоловіків: високий рівень виявлено у 84,40 % осіб, середній – у 15,60 % осіб, а у жінок: високий – у 85,00 % осіб, середній – у 15,00 % осіб, що свідчить про відсутність гендерних відмінностей у смисложиттєвих орієнтаціях прикордонників. Проте, чоловіки мають вищі значення за показниками «цілі в житті» (високий рівень виявлено у 88,30 % чоловіків проти 80,00 % у жінок), що свідчить про вищий рівень прояву осмисленості та спрямованості власного життя і орієнтації на майбутнє у чоловіків, та «результативність» (високий рівень виявлено у 84,40 % чоловіків проти 70,00 % у жінок), що свідчить про вищий рівень задоволеності самореалізацією та відповідні оцінки продуктивності і осмисленості прожитого життя, яке також породжує смисли життя у майбутньому у чоловіків. Вищі значення за показниками «локус контролю-життя» (високий рівень виявлено у 90,00 % жінок проти 81,92 % у чоловіків) переважають у жінок, що свідчить про вищий рівень їхньої впевненості в тому, що вони спроможні керувати власним життям, вільно приймати та реалізовувати життєво важливі рішення, ніж чоловіки. Значення показників «процес життя» та «локус контролю-Я» у чоловіків та у жінок майже однаковий.

За результатами тестування за шкалою екзистенції А. Ленглі і К. Орглер за показником загальної здійсненості життя виявлено переважання, як у чоловіків (78,72 % осіб), так і у жінок (80,00 % осіб), середніх рівнів його прояву, що свідчить про те, що як чоловіки, так і жінки мають достатній рівень внутрішньої відкритості, що дає можливість жити у відповідності із запитамі і пропозиціями зовнішнього світу. У 5,32 % чоловіків виявлено високу здатність долати внутрішні і зовнішні вимоги власні і світу, приймати виклики та пропозиції, співвідносячи їх з власними цінностями, здатністю співвідносити себе із зовнішніми життєвими обставинами, а також здатність усвідомити сенс власного життя, здійснення якого вони автентично можуть обґрунтувати; вони орієнтуються на усвідомлення власних потреб, завдань та вимог стосовно подій

і ситуацій, які узгоджуються між собою, тобто живуть у діалогічному обміні зі світом, спроможні пережити «екзистенціальне здійснення», наповнити життя сенсом, який відчувається як «повнота життя», як «справжня» життя і як глибоке щастя, і проживають життя як наповнене сенсом, віддані процесу його здійснення, відчувають і переживають його тут і тепер. Жінок з високим рівнем цього показника не виявлено. Отже, рівень загальної здійсненності життя чоловіків є вищим, ніж у жінок, за рахунок вищої здатності виходити з потоку активності для встановлення рефлексивної дистанції, вищої здатності емоційно відчувати цінності світу, здатності вибудовувати внутрішнє ставлення до пережитого, виявляти і проживати суб'єктивні цінності, здатності довіряти своїм почуттям, здатності до емпатії; більшої свободи, персональної та ситуативної здійсненності.

За результатами тестування за методикою діагностики рівня співвідношення «цінності» та «доступності» в різних життєвих сферах виявлено наступні особливості:

1) ціннісного ряду прикордонників: найбільш цінними та важливими сферами життя прикордонники вважають (високі рівні цінностей): чоловіки: щасливе сімейне життя – 57,80 % осіб, здоров'я – 53,19 % осіб та кохання – 53,19 % осіб; жінки: щасливе сімейне життя – 65,00 % осіб та пізнання – 60,00 % осіб; цінними та важливими сферами життя прикордонники вважають (середні рівні цінностей): чоловіки: наявність друзів – 68,09 % осіб, матеріально забезпечене життя – 62,41 % осіб, впевненість у собі – 54,26 % осіб, пізнання – 52,84 % осіб та цікаву роботу – 45,74 % осіб; жінки: кохання – 75,00 % осіб, активне діяльнісне життя – 60,00 % осіб, здоров'я – 55,00 % осіб, цікаву роботу – 45,00 % осіб, свободу – 45,00 % осіб та творчість – 45,00 % осіб; найменш цінними та важливими сферами життя прикордонники вважають (низькі рівні цінностей): чоловіки: красу природи та мистецтва – 79,79 % осіб, творчість – 73,40 % осіб, свободу – 54,26 % осіб та активне діяльнісне життя – 47,87 % осіб; жінки: красу природи та мистецтва – 85,00 % осіб, наявність хороших і вірних

друзів – 80,00 % осіб, матеріально забезпечене життя – 65,00 % осіб та впевненість у собі – 60,00 % осіб;

2) ряду доступності цінностей для прикордонників (необхідно зазначити, що переважання високих рівнів доступності цінностей над середніми та низькими рівнями в досліджуваній групі не виявлено): доступними сферами життя прикордонники вважають (середні рівні доступності): чоловіки: цікава робота – 56,38 % осіб, пізнання – 58,38 % осіб, наявність хороших та вірних друзів – 51,77 % осіб, здоров'я – 50,00 % осіб, активне діяльнісне життя – 48,94 % осіб, свобода – 48,23 % осіб, кохання – 46,81 % осіб та щасливе сімейне життя – 35,82 % осіб; жінки: цікава робота – 100 % осіб, пізнання – 85,00 % осіб, щасливе сімейне життя – 85,00 % осіб, творчість – 75,00 % осіб, свобода – 65,00 % осіб, кохання – 55,00 % осіб, наявність хороших та вірних друзів – 55,00 % осіб та впевненість у собі – 45,00 % осіб; найменш доступними сферами життя прикордонники вважають (низькі рівні доступності): чоловіки: матеріально забезпечене життя – 70,21 % осіб, творчість – 57,45 % осіб, впевненість у собі – 56,03 % осіб та краса природи і мистецтва – 43,62 % осіб; жінки: краса природи і мистецтва – 75,00 % осіб, матеріально забезпечене життя – 65,00 % осіб, активне діяльнісне життя – 60,00 % осіб та здоров'я – 60,00 % осіб.

В зону внутрішніх конфліктів цінностей у чоловіків входять всі зазначені цінності, тоді як у жінок виникають внутрішні конфлікти стосовно таких цінностей як: щасливе сімейне життя – у 60,00 % осіб, здоров'я – у 40,00 % осіб, краса природи та мистецтва, впевненість у собі та свобода – відповідно у 20,00 % осіб. У чоловіків найбільші внутрішні конфлікти виникають стосовно цінностей: щасливе сімейне життя – у 32,98 % осіб, здоров'я – у 38,30 % осіб, кохання – у 30,85 % осіб, матеріальне забезпечення життя – у 28,72 % осіб та наявність хороших і вірних друзів – у 19,15 % осіб. Зону внутрішніх вакуумів цінностей у чоловіків складають всі цінності. Найбільші внутрішні вакууми виникають у них стосовно цінностей краси природи та мистецтва – у 38,30 % осіб, активного діяльного життя – у 30,85 % осіб, впевненості у собі – у 23,40

% осіб, творчості – у 19,15 % осіб, цікавої роботи – у 19,14 % осіб та пізнання – у 17,02 % осіб. Найбільші внутрішні вакууми у жінок виникають стосовно цінностей краси природи та мистецтва, впевненості у собі та творчості – відповідно у 40,00 % осіб, наявності хороших і вірних друзів – у 25,00 % осіб, пізнання та щасливого сімейного життя – відповідно у 20,00 % осіб. Як у чоловіків (у 42,55 % осіб), так і у жінок (у 55,00 %) переважають середні рівні інтегрального показника «Цінність-Доступність», що показує середній рівень глибини не завжди усвідомлюваного стану занурення у власні внутрішні конфлікти, рівні внутрішнього незадоволення та блокування основних життєвих потреб. У жінок виявлено повне співпадання таких цінностей та їхньої доступності як: активне діяльнісне життя, цікава робота, кохання та матеріально забезпечене життя, на відміну від чоловіків, у яких ніяких співпадіть цінностей та їхньої доступності не виявлено.

За результатами тестування за методикою «Сім станів» виявлено переважання як у чоловіків (у 84,04 % осіб), так і у жінок (у 80,00 % осіб) низьких рівнів прояву емоційно негативних станів, а також переважання у чоловіків (у 55,32 % осіб) середніх прояву емоційно позитивних станів, а у жінок (у 55,00 % осіб) – високих рівнів прояву емоційно позитивних станів. Отже, як у чоловіків, так і у жінок виявлено низькі рівні прояву емоційно негативних станів. У жінок переважають високі рівні прояву емоційно позитивних станів порівняно з чоловіками. Таким чином, в умовах внутрішніх конфліктів та вакуумів персоналу ДПС України їхня внутрішня емоційна регуляція має наступні особливості: емоційно-негативні стани на високому рівні спостерігаються у 4,26 чоловіків, на середньому – у 11,70 % чоловіків та 20,00 % жінок, на низькому – у 84,04 % чоловіків та 80,00 % жінок, що свідчить про переважання у чоловіків та жінок низьких рівнів відчуття внутрішньої напруги, дисгармонії, внутрішньої спустошеності, відсутності інтересу до чого, внутрішньої тривоги, туги, пригніченості, апатії та дефіциту сил для подолання труднощів.

У зоні відсутності помітних внутрішніх конфліктів і внутрішніх вакуумів, де потреби бажаного і можливості його задоволення в основному збігаються, у прикордонників спостерігаються емоційно-позитивні стани на високому рівні у 30,85 % чоловіків та у 55,00 % жінок, на середньому – у 55,32 % чоловіків та у 25,00 % жінок, на низькому – у 13,83 % чоловіків та у 20,00 % жінок, що свідчить про те, що у жінок переважають високі, а чоловіків середні рівні внутрішнього спокою, безтурботності, внутрішнього комфорту, внутрішнього благополуччя та безпеки. В умовах внутрішніх конфліктів та вакуумів виявлено наступні особливості суб'єктивних переживань дискомфорту персоналу ДПС України: виражений рівень переживання дискомфорту виявлено у 7,45 % чоловіків, слабо виражений – у 13,12 % чоловіків та у 15,00 % жінок. У нейтральній зоні відсутності помітних внутрішніх конфліктів і внутрішніх вакуумів виявлено відсутність переживань дискомфорту у 79,43 % чоловіків та у 85,00 % жінок.

За результатами тестування за методикою діагностики рівня розвитку рефлексивності А. Карпова і В. Пономарьової виявлено за показником загального рівня рефлексії у чоловіків: високий рівень – у 13,48 % осіб, середній – у 52,48 % осіб, низький – у 34,04 % осіб, а у жінок: високий рівень не виявлено, середній – у 35,00 % осіб, низький – у 65,00 % осіб, що свідчить про вищий рівень розвитку рефлексії у чоловіків-прикордонників за рахунок вищих рівнів розвитку ретроспективної, ситуативної та перспективної рефлексії діяльності, ніж у жінок, який показує, що чоловіки-прикордонники мають краще розвинені здібності до самоорганізації та саморегуляції, що дозволяє їм узгоджувати цінності відповідно до особливостей їхньої доступності, внутрішні та зовнішні умови, можливості та обмеження життєдіяльності в різних її проявах, здатності до позитивних або нейтральних наслідків переживань-проживань протиріч між детермінацією та самодетермінацією існування та розвитку, необхідністю і можливістю, цінністю і доступністю, соціалізацією та індивідуалізацією, ніж жінки-прикордонники.

За результатами тестування за опитувальником часової перспективи Ф. Зімбардо виявлено наступні гендерні особливості сприйняття часу персоналу ДПС України:

1) чоловіки мають вищі значення за показником сприйняття негативного минулого (високий рівень виявлено у 4,96 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, підвищений рівень виявлено у 5,32 % чоловіків та у 15,00 % жінок, середній – у 22,70 % чоловіків та у 5,00 % жінок, знижений – у 30,14 % чоловіків та у 25,00 % жінок, низький – у 36,88 % чоловіків та у 55,00 % жінок), що свідчить про те, що чоловіки мають вищі рівні неприйняття власного минулого та відчуття болю і розчарування, що відображають їхнє загальне песимістичне, негативне або з домішкою відрази ставлення до минулого, яке може бути пов'язано з реальними неприємними травматичними подіями минулого життя та/або з негативною реконструкцією позитивних подій, ніж жінки;

2) чоловіки та жінки мають майже однакові значення за показником сприйняття позитивного минулого (високий рівень виявлено у 2,84 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, підвищений – у 20,92 % чоловіків та у 30,00 % жінок, середній – у 44,33 % чоловіків та у 45,00 % жінок, знижений – у 26,95 % чоловіків та у 25,00 % жінок, низький – у 4,96 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено), що свідчить про те, що і чоловіки і жінки однаково сприймають власне позитивне минуле як досвід, що сприяє їхньому розвитку, є передумовою сьогоdnішнього життя, і виражається у теплому, сентиментальному ставленні до подій минулого життя;

3) чоловіки та жінки мають майже однакові значення за показником сприйняття гедоністичного теперішнього (високий рівень виявлено у 1,41 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, підвищений рівень виявлено у 1,77 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, середній – у 8,87 % чоловіків та у 5,00 % жінок, знижений – у 44,33 % чоловіків та у 50,00 % жінок, низький – у 43,62 % чоловіків та у 45,00 % жінок), що свідчить про те, що і чоловіки і жінки

однаково сприймають власне теперішнього як наслідок минулого досвіду (дій, вчинків, прийнятих рішень тощо) і передумови майбутнього;

4) чоловіки та жінки мають наближено схожі значення за показником сприйняття фаталістичного теперішнього (високий рівень виявлено у 21,99 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, підвищений – у 26,24 % чоловіків та у 35,00 % жінок, середній – у 40,07 % чоловіків та у 50,00 % жінок, знижений – у 11,70 % чоловіків та у 15,00 % жінок, низький рівень у чоловіків та у жінок не виявлено), що свідчить про те, що 48,23 % чоловіків і 35,00 % жінок сприймають теперішнє як незалежне від їхньої волі, визначене долею (або Богом), що проявляється у фаталістичному ставленні до майбутнього та життя в цілому. 51,77 % чоловіків та 65,00 % жінок мають середній та знижений рівні прояву цього показника, вони сприймають власне теперішнє як комбінацію подій, які від них не залежать (визначені долею) та власних дій, вчинків тощо;

5) жінки мають вищі значення за показником сприйняття власного майбутнього (високий рівень виявлено у 2,48 % чоловіків та у 15,00 % жінок, підвищений – у 19,50 % чоловіків та у 50,00 % жінок, середній – у 31,21 % чоловіків та у 35,00 % жінок, знижений – у 21,63 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, низький – у 25,18 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено), що свідчить про те, що жінки мають більше цілей і планів на майбутнє, більше прагнуть до досягнення майбутніх цілей і винагород, ніж чоловіки.

За результатами тестування за шкалою суб'єктивного благополуччя Г. Перуе-Баду в адаптації М. Соколової виявлено наступні гендерні особливості суб'єктивного благополуччя персоналу ДПС України: у чоловіків показник суб'єктивного благополуччя має усі рівні прояву, тоді як у жінок – середній, низький та дуже низький рівні. У чоловіків і у жінок переважають середні рівні суб'єктивного благополуччя (у 55,32 % чоловіків та у 80,00 % у жінок). Однак, 2,83 % чоловіків переживають благополуччя на дуже високому, а 4,61 % – на високому рівнях, тоді як таких рівнів переживання суб'єктивного благополуччя у жінок не виявлено. 31,21 % чоловіків та 15,00 % жінок переживають

суб'єктивне благополуччя на низькому рівні; 6,03 % чоловіків та 5,00 % жінок – на дуже низькому рівні. В цілому як чоловіки, так і жінки переживають суб'єктивного благополуччя на помірному рівні, у них відсутні серйозні життєві проблеми, проте й емоційний комфорт є зниженим. Чоловіки переживають стан пригнічення та негативного впливу роботи на відміну від жінок, вони частіше мають хороший позитивний настрій та більш оптимістично сприймають майбутнє, ніж жінки. Чоловіки та жінки мають однакові прояви психоемоційної симптоматики. Жінки більше турбуються про власне здоров'я та хороше самопочуття, ніж чоловіки; для них більшу значущість мають соціальне оточення (особи, до яких можна звернутися по допомогу та підтримку), товариськість та дружелюбність, задоволення від взаємодії з членами сім'ї та друзями, ніж для чоловіків.

Гендерні професійні особливості особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України мають наступні особливості. Так, за результатами тестування за методикою вивчення мотивації професійної кар'єри Є. Шейна виявлено, що у чоловіків і у жінок в мотивації професійної кар'єри переважає стабільність і надійність роботи на тривалий час (у 29,79 % чоловіків та у 45,00 % у жінок). Проте, кар'єрні орієнтації чоловіків та жінок мають відмінності. Так, провідними кар'єрними орієнтаціями чоловіків-прикордонників є стабільність і надійність роботи на тривалий час (у 29,79 % осіб), служіння як можливість втілювати в роботі свої ідеали і цінності (у 17,73 % осіб), інтеграція стилів життя як спосіб збереження гармонії між особистим життям і кар'єрою (у 8,16 % осіб), менеджмент як орієнтація на інтеграцію зусиль колег, підлеглих для виконання службової задачі (у 6,38 % осіб), підприємництво як здатність створювати щось нове в організації (у 5,67 % осіб), стабільність місця проживання (у 5,67 % осіб), професійна компетентність як можливість реалізації в професійній діяльності здібностей і талантів (у 4,26 % осіб), автономія (у 3,19 % осіб), виклик як можливість досягнення успіху через подолання перешкод і вирішення складних професійних завдань (у 2,48 % осіб). Провідними кар'єрними орієнтаціями

жінок-прикордонників є стабільність і надійність роботи на тривалий час (у 45,00 % осіб), стабільність місця проживання (у 25,00 % осіб), професійна компетентність (у 15,00 % осіб) та служіння (у 15,00 % осіб). Виявлено також, що для усіх жінок кар'єра являється центральною ціннісною орієнтацією в їхньому професійному житті, а для 16,67 % чоловіків – не являється.

За результатами тестування за тестом «Мотиваційний профіль» Ш. Річі і П. Мартіна виявлено наступні гендерні особливості мотивації професійної діяльності персоналу ДПС України. Мотиваційний профіль прикордонників складають: 1) цінні та важливі мотиви професійної діяльності (переважання високих та середніх рівнів потреб): у чоловіків: потреба у формуванні та підтримці довгострокових стабільних взаєностосунків (високий рівень – у 41,13 % осіб, середній – у 46,81 % осіб, низький – у 12,06 % осіб), потреба у впливовості і владі, прагненні керувати іншими, прагненні до конкуренції (високий – у 25,18 % осіб, середній – у 57,09 % осіб, низький – у 17,73 % осіб), потреба ставити складні цілі та досягати їх (високий – у 13,47 % осіб, середній – у 62,06 % осіб, низький – у 24,47 % осіб); потреба у визнанні з боку інших осіб (високий – у 3,90 % осіб, середній – у 56,74 % осіб, низький – у 39,36 % осіб), потреба в хороших умовах праці та комфортній обстановці (високий – у 8,86 % осіб, середній – у 49,65 % осіб, низький – у 41,49 % осіб), потреба у різноманітності, змінах і стимуляції, прагненні уникати рутини (високий – у 4,61 % осіб, середній – у 48,23 % осіб, низький – у 41,49 % осіб), потреба у соціальних контактах (високий – у 4,61 % осіб, середній – у 48,23 % осіб, низький – у 47,16 % осіб), потреба у чіткому структуруванні роботи, наявності зворотнього зв'язку та інформації (високий – у 5,67 % осіб, середній – у 46,10 % осіб, низький – у 48,23 % осіб); у жінок: потреба у впливовості і владі, прагненні керувати іншими, прагненні до конкуренції (високий – у 50,00 % осіб, середній – у 35,00 % осіб, низький – у 15,00 % осіб), потреба у формуванні та підтримці довгострокових стабільних взаєностосунків (високий – у 75,00 % осіб, середній – у 20,00 % осіб, низький – у 5,00 % осіб), потреба у різноманітності, змінах і стимуляції, прагненні уникати рутини (високий – у

25,00 % осіб, середній – у 70,00 % осіб, низький – у 5,00 % осіб), потреба ставити складні цілі та досягати їх (високий – у 30,00 % осіб, середній – у 60,00 % осіб, низький – у 10,00 % осіб) та потреба у визнанні з боку інших осіб (високий рівень не виявлено, середній – у 85,00 % осіб, низький – у 15,00 % осіб); 2) найменш цінні та важливі мотиви професійної діяльності (переважання низького рівня потреб): у чоловіків: потреба бути креативним та відкритим до нових ідей (високий рівень – у 3,90 % осіб, середній – у 17,73 % осіб, низький – у 78,37 % осіб), потреба у відчутті затребуваності в цікавій суспільно-корисній праці (високий рівень – у 10,28 % осіб, середній – у 21,99 % осіб, низький – у 67,73 % осіб), потреба у високій заробітній платі та винагороді (високий рівень – у 8,86 % осіб, середній – у 32,27 % осіб, низький – у 58,87 % осіб) та потреба в самовдосконаленні, зростанні та розвитку (високий рівень – у 6,03 % осіб, середній – у 39,01 % осіб, низький – у 54,96 % осіб); у жінок: потреба у відчутті затребуваності в цікавій суспільно-корисній праці (високий рівень не виявлено, середній – у 5,00 % осіб, низький – у 95,00 % осіб), потреба у відчутті затребуваності в цікавій суспільно-корисній праці (високий рівень не виявлено, середній – у 15,00 % осіб, низький – у 85,00 % осіб), потреба в хороших умовах праці та комфортній обстановці (високий – у 5,00 % осіб, середній – у 15,00 % осіб, низький – у 80,00 % осіб), потреба бути креативним та відкритим до нових ідей (високий рівень не виявлено, середній – у 30,00 % осіб, низький – у 70,00 % осіб), потреба у високій заробітній платі та винагороді (високий рівень не виявлено, середній – у 35,00 % осіб, низький – у 65,00 % осіб), потреба у чіткому структуруванні роботи, наявності зворотнього зв'язку та інформації (високий – у 10,00 % осіб, середній – у 25,00 % осіб, низький – у 65,00 % осіб) та потреба у соціальних контактах (високий рівень не виявлено, середній – у 45,00 % осіб, низький – у 55,00 % осіб).

За результатами тестування за методикою вивчення професійної ідентичності Л. Шнайдера виявлено наступні гендерні особливості професійної ідентичності персоналу ДПС України: серед чоловіків і жінок переважає кількість осіб з досягнутою професійною ідентичністю (35,46 % чоловіків та

35,00 % жінок), що свідчить про сформовані у них особистісно значущі цілі, цінності і переконання, які визначають їхнє почуття спрямованості і осмисленості життя, та псевдопозитивною ідентичністю (30,50 % чоловіків та 25,00 % жінок), що характеризується порушенням механізмів ідентифікації і відокремлення у бік гіпертрофованості, порушенням тимчасової зв'язності життя, ригідністю Я-концепції, хворобливим неприйняттям критики на свою адресу, низькою рефлексією, що є наслідком тотального поглинання статусом, роллю, роботою, іншим об'єктом або суб'єктом, при високому позитивному оцінюванні прикордонниками власних якостей і порушенні товариських, гнучких зв'язків з соціумом, прагненні досягти мети будь-якими засобами. Серед чоловіків більше осіб з псевдопозитивною ідентичністю (30,50 % чоловіків та 25,00 % жінок), а також більше чоловіків з високим рівнем тривожності, які перебувають в стані кризи ідентичності й активно намагаються вирішити її, випробовуючи різні варіанти (професійна ідентичність «мораторій»), ніж жінок (16,31 % чоловіків та 15,00 % жінок), а серед жінок більше осіб з передчасною нав'язаною ідентичністю (10,00 % жінок та 8,16 % чоловіків) з високою авторитарністю та низькою самостійністю, відсутністю незалежних життєвих виборів, а такою більше осіб з дифузною ідентичністю (15,00 % жінок та 9,57 % чоловіків) з несформованими стійкими життєвими цілями, цінностями і переконаннями.

За результатами тестування за методикою вивчення професійного самоствалення особистості К. Карпінського виявлено наступні гендерні особливості професійного самоствалення персоналу ДПС України:

1) чоловіки та жінки мають майже однакові значення за показниками: самовпевненості в професії (високий рівень виявлено у 12,41 % чоловіків та у 15,00 % жінок, середній рівень – у 78,37 % чоловіків та у 75,00 % жінок, низький рівень – у 9,22 % чоловіків та у 10,00 % жінок), що свідчить про те, що і чоловіки і жінки мають впевненість у власній професійній компетентності, справності, досвідченості та впевненості в значущості й винятковості своїх професійних знань, умінь і навичок, а також ділових якостей; домагання на

професійний успіх і соціальне визнання; загальну позитивність самоставлення (високий рівень у чоловіків і жінок не виявлено, середній рівень виявлено у 59,93 % чоловіків та у 70,00 % жінок, низький рівень – у 40,07 % чоловіків та у 30,00 % жінок), що свідчить про те, що переважна більшість як жінок, так і чоловіків приймають власну особистість і позитивно оцінюють себе як професійного компетентного та ефективного фахівця в цілому, переживають почуття впевненості в собі як в професіоналі, відчуття цінності і цілісності професійного «Я», що сприяє переживанню задоволеності та благополуччя в професійній діяльності;

2) жінки мають вищі значення середнього рівня за показниками: самоповага в професії (високий рівень виявлено у 11,35 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, середній рівень – у 76,24 % чоловіків та у 100,00 % жінок, низький рівень – у 12,41 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено), самоприв'язаність в професії (високий рівень виявлено у 12,05 % чоловіків та у 5,00 % жінок, середній – у 71,28 % чоловіків та у 85,00 % жінок, низький рівень – у 16,67 % чоловіків та у 10,00 % жінок) та самоефективність в професії (високий рівень виявлено у 12,77 % чоловіків та у 15,00 % жінок, середній – у 69,50 % чоловіків та у 75,00 % жінок, низький рівень – у 17,73 % чоловіків та у 10,00 % жінок), ніж чоловіки;

3) жінки мають вищі значення високого рівня за показниками: самооцінки особистісного зростання (високий рівень виявлено у 20,57 % чоловіків та у 50,00 % жінок, середній рівень виявлено у 50,00 % чоловіків та у 30,00 % жінок, низький рівень – у 29,43 % чоловіків та у 20,00 % жінок), що свідчить про те, що більше жінок мають ставлення до професії як до способу самореалізації і засобу самовдосконалення, оскільки їхні професійні та кар'єрні досягнення являються важливим підживленням почуття власної гідності, і не тільки професійного, а й людського в цілому, ніж чоловіків;

4) чоловіки мають вищі значення високого рівня за показниками: самоуправління в професії (високий рівень виявлено у 12,05 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, середній рівень виявлено у 69,86 % чоловіків та у

75,00 % жінок, низький рівень – у 18,09 % чоловіків та у 25,00 % жінок), що свідчить про те, що чоловіки мають вище ставлення до себе як надійних, добросовісних та відповідальних працівників, здатних до подолання перешкод і досягнення складних цілей у діяльності, ніж жінки; самозвинувачення в професії (високий рівень виявлено у 1,77 % чоловіків та у 5,00 % жінок, середній – у 86,86 % чоловіків та у 35,00 % жінок, низький рівень – у 11,35 % чоловіків та у 60,00 % жінок) та внутрішньої конфліктності (високий рівень виявлено у 18,09 % чоловіків та у 5,00 % жінок, середній – у 67,38 % чоловіків та у 65,00 % жінок, низький рівень – у 14,54 % чоловіків та у 30,00 % жінок) які об'єднуються в інтегральний показник самоприниження у професії (високий рівень виявлено у 11,70 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, середній – у 70,57 % чоловіків та у 65,00 % жінок, низький рівень – у 17,73 % чоловіків та у 35,00 % жінок), що свідчить про те, що чоловіки більше, ніж жінки, негативно себе оцінюють та нівелюють власні індивідуальні якості в контексті трудової діяльності і професійної кар'єри.

За результатами тестування за методикою «Професійна затребуваність особистості» О. Харитонові виявлено, що показники професійної затребуваності чоловіків та жінок дуже схожі, за загальним показником професійної затребуваності особистості виявлено, що жінки мають вищий його рівень порівняно з чоловіками (високий рівень виявлено у 37,94 % чоловіків та у 55,00 % жінок, середній – у 54,61 % чоловіків та у 40,00 % жінок, низький рівень – у 7,45 % чоловіків та у 5,00 % жінок), що свідчить про те, що жінки більше впевнені в тому, що можуть реалізувати свій професійний потенціал, ніж чоловіки. Вони мають чітке уявлення про себе як представників професійної спільноти, сформоване позитивне емоційне ставлення до себе і до цінностей професійної спільноти ДПС України, не сумніваються в своїй професійній компетентності і впевнені, що в професійному плані є авторитетом для колег, керівництва, близьких.

За результатами тестування за методикою оцінки професійного благополуччя Є. Рут виявлено як у чоловіків, так і у жінок переважання

низьких рівнів загального показника професійного благополуччя (високий рівень виявлено у 4,61 % чоловіків, у жінок цей рівень не виявлено, середній – у 24,11 % чоловіків та у 45,00 % жінок, низький рівень – у 71,28 % чоловіків та у 55,00 % жінок), що свідчить про те, що у більшості досліджуваних чоловіків та жінок виявлено відсутність почуття осмисленості та спрямованості у професійній діяльності, відсутність цілей, поглядів і переконань, які є внутрішнім мотиватором до виконання службових обов'язків і бажання працювати. Проте, рівень професійного благополуччя жінок є вищим за рахунок незначно вищих показників професійного самоприйняття, задоволеності професійними досягненнями, професійного розвитку та зростання, сформованості професійних цілей та позитивних відносин в колективі, ніж у чоловіків.

Гендерні організаційні особливості особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України мають наступні особливості. Так, за результатами тестування за анкетною оцінкою сприятливості організаційної культури виявлено наступні гендерні особливості організаційної культури відносин та організаційного управління персоналу ДПС України: у чоловіків і у жінок переважають оптимальні рівні прояву організаційної культури відносин та організаційного управління (у 61,70 % чоловіків та у 100,00 % у жінок відповідно), проте, у жінок недостатні рівні цих показників не виявлено, тобто усі жінки вважають організаційну культуру відносин та організаційне управління в підрозділах ДПС України оптимальними, тоді як 38,30 % чоловіків вказують на неоптимальність організаційної культури відносин, що пов'язано з переважанням у відносинах владності над роботою в команді, виконавства над ініціативністю у діяльності, трудової функції персоналу над його інтересами. Також 38,30 % чоловіків вказують на неоптимальність організаційного управління, що пов'язано з управлінням організацією професійної діяльності як «машиною», а не як «общиною».

За результатами тестування за опитувальником визначення задоволеності працею виявлено, що у чоловіків і у жінок переважають середні рівні прояву

задоволеності працею (у 79,79 % чоловіків та у 90,00 % у жінок), що свідчить про те, що як чоловіки, так і жінки в цілому задоволені роботою, проте, вони не дуже задоволені заробітком, необхідним для забезпечення рівня життя, ненормованістю робочого дня та відсутністю вільного часу, низькими можливостями задоволення власних інтересів в професійній діяльності та низьким рівнем публічного визнання керівництвом результатів їхньої діяльності й професійних здобутків. У 20,21 % чоловіків та 10,00 % жінок виявлено високі рівні цього показника (низькі рівні цього показника не виявлено), що свідчить про відповідність роботи потребам та бажанням, про високий рівень збігу психологічних особливостей цих прикордонників та компетентностей з посадовими обов'язками та достатній потенціал для професійного зростання.

За результатами тестування за опитувальником «Інтегральна задоволеність роботою» за показником загальної задоволеності роботою у чоловіків високий рівень виявлено у 79,43 % осіб, середній – у 14,54 % осіб, низький – у 6,03 % осіб, а у жінок високий рівень виявлено у 75,00 % осіб, середній – у 20,00 % осіб, низький – у 5,00 % осіб, що свідчить про переважання як у чоловіків, так і у жінок високих рівнів задоволеності працею в цілому за рахунок задоволеності досягненнями в роботі, взаєминами зі співробітниками та з керівництвом, умовами праці, змістом роботи, інтересу до роботи та професійної відповідальності. Жінки більше задоволені змістом роботи та умовами праці, ніж чоловіки, а чоловіки мають вищий інтерес до роботи, ніж жінки.

Висновки. Результати емпіричного дослідження показали відмінності переживання особистісного психологічного благополуччя чоловіками та жінками прикордонниками в контексті особистісного, професійного та організаційного фокусів. **Перспективи подальших розвідок** пов'язані із виявленням особливостей особистісного психологічного благополуччя персоналу ДПС України в залежності від участі в антитерористичній операції, а також з розробкою заходів щодо психологічного забезпечення особистісного

психологічного благополуччя персоналу ДПС України в контексті здійснення професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Ящишен А. У прикордонній академії – за гендерну рівність. *Проскурів*. Квітень. 2018. URL : <https://proskuriv.khm.gov.ua/2018/04/26>
2. Деркач О. В. Про посилення гендерного чинника в Державній прикордонній службі України. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи* : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 25 квітня 2018 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. С. 97–100.
3. Федотова Ю. В. Гендерна складова військової справи України на сучасному етапі. *Гендерна політика міст: історія і сучасність* (м. Харків, 6–7 жовтня 2015 р.), ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, Харків. С. 298–301.
4. Цигикал П. Вітальне слово. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи* : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 25 квітня 2018 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. С. 4.
5. Гупаловська В. Гендерні детермінанти суб'єктивного благополуччя жінок: теоретичний аналіз. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2010. № 4. С. 208–223. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/27425>
6. Андрощук О. Ю. Психологічні особливості соціалізації майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09 / Національна академія Державної прикордонної служби України. Хмельницький, 2009. 217 с.
7. Шемчук О. М. Психологічний підхід до гендерних особливостей мислення. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Вип. 28. С. 658–669. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2015_28_56
8. Адамчук О. В., Мірошніченко А. А. Гендерний підхід до професійної діяльності. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи* : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 25 квітня 2018 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. С. 14–15.
9. Демський В. В. Психологічні особливості розвитку професійної рефлексії офіцерів-прикордонників : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Хмельницький, 2008. 23 с.
10. Селіванова О. В. Формування професійної готовності до прикордонної служби в курсантів-дівчат : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Національна академія Державної прикордонної служби України. Хмельницький, 2004. 193 с.
11. Андрощук О. Ю., Кириленко В. А. Окремі аспекти реалізації гендерної політики в прикордонному відомстві. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи* : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 25 квітня 2018 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. С.18–20.

12. Леонтьев Д. А. Тест смысложизненных ориентаций (СЖЩ). 2-е изд. Москва : Смысл, 2000. 18 с.
13. Кривцова С. В., Лэнгле А., Орглер К. Шкала экзистенции (Existenzskala). *Экзистенциальный анализ : Бюллетень*. 2009. № 1. С. 141–170.
14. Фанталова Е. Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта. Самара : Издательский дом БАХРАХ-М, 2001. 128 с.
15. Орлова И. В. Тренинг профессионального самопознания : теория, диагностика и практика педагогической рефлексии. Санкт-Петербург : Речь, 2006. 128 с.
16. Сырцова А., Соколова Е. Т., Митина О. В. Адаптация опросника временной перспективы личности Ф. Зимбардо. *Психологический журнал*. 2008. Т. 29. № 3. С. 101–109.
17. Соколова М. В. Шкала субъективного благополучия : руководство. 2-е изд. Ярославль : НВЦ «Психодиагностика», 1996. 17 с.
18. Почебут Л. Г., Чикер В. А. Организационная социальная психология : учебное пособие. Санкт-Петербург, 2002. 234 с.
19. Ричи Ш., Мартин П. Управление мотивацией : учеб. пособие для ВУЗов / пер. с англ. под ред. проф. Е. А. Климова. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 399 с.
20. Шнейдер Л. Б. Профессиональная идентичность : монография. Москва : МОСУ, 2001. 272 с.
21. Карпинский К. В. Профессиональное самоотношение личности и методика его психологической диагностики : монография. Гродно : ГрГУ, 2010. 140 с.
22. Харитонова Е. В., Ясько Б. А. Опросник «Профессиональная востребованность личности» (ПВЛ) : методическое руководство. Краснодар : Кубанский гос. ун-т, 2009. 40 с.
23. Рут Е. И. Профессиональное благополучие сотрудников коммерческих организаций : критерии и методика оценки : автореф. дис. ... магистр. психол. наук : 030300. Санкт-Петербург, 2016. 172 с.
24. Пригожин А. И. Методы развития организации. Москва : МЦФЭР, 2003. 864 с.
25. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
26. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. Москва : Изд-во Института Психотерапии. 2002. 490 с.

Рецензент – доктор психологічних наук, професор Швалб Ю. М.

Волынец Н. В. Гендерная особенности личностного психологического благополучия персонала Государственной пограничной службы Украины

В статье представлены результаты эмпирического исследования гендерных особенностей личностного психологического благополучия персонала Государственной пограничной службы Украины.

Ключевые слова: личностное психологическое благополучие, гендерные особенности личностного психологического благополучия, персонал Государственной пограничной службы Украины.

Volynets N. Gender Peculiarities of Personal Psychological Well-Being of the Staff of the State Border Guard Service of Ukraine

In the article are represented the results of the empirical study of gender peculiarities of personal psychological well-being of the staff of the State Border Guard Service of Ukraine.

In the process of formation and improvement of gender policy in the activity of law enforcement bodies and military formations of Ukraine, the issue of gender peculiarities of experiencing personal psychological well-being of the staff of the State Border Guard Service of Ukraine is actual. In today's conditions a new outlook on the quality of life of a person is formed, which is primarily connected with the subjective experience of his/her own well-being in the context of establishing the value of gender equality in society in general and in the system of state governance in particular.

According to the results of the research of gender characteristics of personal psychological well-being of the staff of the State Border Guard Service of Ukraine, it was found that in general, both men and women experience subjective well-being is in an average level; they have no serious life problems, however, they have lower emotional comfort. Men experience a state of oppression and negative influence of work unlike women, they are more likely to be in a good mood and are more optimistic about the future than women. Men and women have the same manifestations of psycho-emotional symptoms. Women are more concerned about their own health and well-being than men; for them, the social environment (people to whom they can apply for help and support), community and friendliness, satisfaction from interaction with family members and friends, are more important than for men. Both men and women have shown a low level of professional well-being. However, the level of professional well-being of women is higher due to slightly higher levels of professional self-esteem, satisfaction with professional achievements, professional development and growth, the formation of professional goals and positive attitudes in the team than men. Both men and women are happy with work at the border units due to satisfaction with achievements in work, relationships with employees and with leadership, working conditions, content of work, interest in work and professional responsibility. Women are more satisfied with the content of work and working conditions than men, and men have a higher interest in work than women.

Key words: *personal psychological well-being, gender peculiarities of personal psychological well-being, staff of the State Border Guard Service of Ukraine.*